„ЗАСТАВА“ излази радним: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на пола године . . . . . 7 ф. — к.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
За Србију (у злату)
за годину 32 дин., на пола године 16 дин., за четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од ступца врсте овакових ситних слова, за који се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 138. У Новом Саду у недељу 9. септембра 1890. ГОДИНА XXV.

САСТАНАК У РОНШТОКУ.

У среду после подне стигао је наш владар у Ронштоку у Шлезији, где га је дочекао немачки цар.

По томе, што нашег владара прати наш заједнички министар иностраних дела, а уз немачког цара се налази немачки државни канцелар Каприви — састанку владара у Ронштоку мора се приписати политички значај. Но да се и не налазе поред владара политички управитељи обе монархије, не би нико могао састанак у Ронштоку друкчије да тумачи, зато што се тај састанак јавља и сувише брзо по састанку у Нарви и Петерхофу. О томе не може бити сумње, да је разлог састанку у Ронштоку — политика.

Наравно политичари и опет међу прет на чело, те миеле и нагађају о последицама тога састанка. Шта се ту све не говори! Таковзваном савезу немачко-аустро-угарском истиче рок кроз две године, те се сада на томе ради, да се уговор у том погледу обнови; немачки цар примио је улогу посредника између Русије и Аустро-Угарске, те хоће, да се дође до споразума и зближења између те две државе — то су две од најглавнијих ствари, због којих, веле, да се удесио састанак у Ронштоку.

Ми ћемо да верујемо и у једно и у друго; могућно је, да немачки цар прво хоће, а за другим тежи, али нека нико не мисли, да се Немачка и у једној и у другој ствари истиче као нека задушна добротворка. Немачка има пре свега себе на уму и због тога јој не може нико ништа пребацити; али Немачка хоће да живи на рачун другог, хоће да осигура себе туђим леђима, хоће због себе да управља јевропском политиком, и ту онда, истина, не може бити замерања, али може бити говора о томе, да знамо на чему смо.

Не морамо да нагађамо, шта Немачка хоће и за чим тежи. Узмимо, да се продужује савез између Немачке и Аустро-Угарске. Лист „Hamburger Nachrichten“, који се ставио на расположење Бизмарку, откако је овај дао оставку као немачки канцелар, и сувише јасно казују, шта Немачка хоће. Тај лист каже, шта је Немачка хтела, кад се створио уговор између ње и Аустро-Угарске. Као што онда Немачка није хтела да вади кестење из жеравице за Аустро-Угарску, тако неће ни сада. Немачку политику никад нису руководиле симпатије, већ обзири целисходности — ето, то је у главном, што се каже у чланку споменутог листа, а који говори о састанку у Ронштоку. Осим тога вели се ту још и овако: Немачка неће ништа заступати, што би се противило животним интересима Аустро-Угарске на истоку, али не може нико од ње захтевати, да се као директно незаинтересована држава на истоку у корист Аустро-Угарске заузима. У своје време је Бизмарк тако само мислио, а сада ето га и чујемо. А близу је памети, да ће Немачка остати и даље на истом основу, јер она неће да чува неког другог, већ сама себе. То јој је главна брига.

Но Немачка има и разлога да себе чува и да буде и сувише на опреву. Није њој стало до јевропског мира због некога другога, већ због ње саме. Она врло добро знаде, да би настала велика неизвесност и по њу, кад би прсла варница. Због тога се њен владар и налази непрестано на путу, због тога и не мари што се направио посредником између Русије и Аустро-Угарске.

Но како ми према томе стојимо? Допуштамо, да смо у овај мах од велике помоћи Немачкој, но имамо ли сами какве хасне отуда? Нас се не тиче Немачка, трошила ил не трошила своју снагу, али ми трошимо своју снагу, и то, на своју штету, а на туђу корист. Ако збиља имамо каквих заједничких рачуна са Русијом на истоку, зар мора Немачка да посредује, да те рачуне расчистимо Ми видимо, да и тим посредовањем до никаквих резултата не долазимо, а међу тим нас то посредовање много и много стаје.

Изгледа, да Немачка наше тежње на Истоку у своју корист употребљује, да нас са наше источне политике експлоатише. Она нас гура на Исток и у томе има свог смера. Чим би дошло до споразума између Аустро-Угарске и Русије, престао би и савез за мир, а онда би се и Немачка осамљена нашла. Њој иде у рачун наша „интересна сфера“ на Истоку и за то нас у томе подржава.

Да ли ни смо ми средство и рукама Немачке? Тако изгледа. Питање је, да ли би морали да смо средство? Не би смо морали то бити. У последњем часу још би могли да окренемо другим путем и да се споразумемо са Русијом — без Немачке. То је једини прави пут.

Тада не би морало доћи до Ронштока.

СРБИ И ШКОЛЕ У ХРВАТСКОЈ.

ПИШЕ

СТЕВАН ЈОВИЋ.

III.

У бр. 32. „Србобрана“ од 18. (30.) августа штампан је допис пароха Милана Бркановића из горње Буковице (нотара златинског) у ком допису исти парох изнаша, како је поднео жупанијској области у Осеку жалбу, што је на учитељско место у Ћералијама расписан натечај за учитеља римокатолика, премда је у тој школској општини већина Срба.

На ту своју жалбу добио је речени парох овај одговор:

„Broj 5680—1890. Velečastnomu parohijalnomu uredu u Gornjoj Bukovici. — Na tamošnji podnesak od 23. pr. mj. broj 15. da bi se opozvao razpisani natječaj za mjesto učitelja u Ćeralijah rimokatoličke vjere i razpisao natječaj za učitelja grčko-istočne vjere (а зашто не српско-православне? Оп. писца.), odpisuje se velečastnomu tomu parohijalnomu uredu, da se nemože želji udovoljiti, pošto u Ćeralijah već od prije i zato postoji učitelj rimokatoličke vjere, što su rimokatolici dali ondje za školu zemljište i kuću. Druga učiteljska sila najme učiteljica, postaviće se grčko-iztočne vjere i tim će biti u smislu §. 20. školskoga zakona udovoljeno i sljedbenikom grčko-iztočne vjere (А зашто не Србима? Оп. писца) Kr. županijska oblast u Osieku 27. srpnja 1890. Kr. podžupan na dopustu u z. kr. žup. tajnik: Graff s. r.“

Пре свега споменућу, да је овом одлуком повређен §. 3. закона од 14. маја 1887., јер ако је парох Бркановић своју жалбу писао ћирилицом (као што је као српски свештеник морао), онда је требало да је кр. жуп. област издала своју одлуку ћирилицом а не латиницом. Ну то су овде код нас маленкости — — — па и који би се бес увек закона држао? То би било одвише „fad“! Пређимо дакле на крупније.

§. 20. школскога закона од 31. октобра 1888. гласи дословце:

„У пучкој школи учитељ мора (!) бити оне вјере, којој припада младеж школу полазећа.

У конфесијонално мјешовитим школа учитељ, ако је један, мора (!) бити оне вјере, којој припада већина ученика; настане ли пако потреба, да се намјесте два или више учитељах (§. 18.) тада се има обзир узети и на оне мањине, којих вјероизповјести припада бар четврти дио укупнога становништва дотичне школу уздржавајуће обћине“

То је бар посве јасно и колико год се трудим да или у томе или у којему другому параграфу школскога закона нађем установу, да о вери учитељевој одлучује и то, ако ко поклони школску кућу и земљиште — нисам могао наћи. Јер ако би то стојало, онда би §. 20. био мртво слово; дао би се сваком згодом поништити. Само би требало да се нађе који католик (а у такову циљ нашло би их се, па макар да се прави колекта — да се сабере новац), који би хтео да купи за школу у српским општинама кућу и готова је ствар; — — српски учитељи могли би „ставити свиралу за појас!“

Ја сам радознао, шта ће на оваково тумачење закона казати г. бан Куен-Хедервари и оделни предстојник Спевец, ако то чују. А да то чују, треба да се одмах стара г. парох Бркановић — а ја ћу се старати чим ми се отворе врата српског народно-црквенога сабора.

Питам ја, сада — није ли то најбезобзирније вређање закона на штету Срба — и би ли се жупанијска област у Осеку усудила протежирати тако безобзирце учитеља Србина у општини, где је већина Хрвата? Зар у Хрватској не вреди светост закона и онде, где је такав Србима у прилог?

У Ћералијама треба да је учитељ Србин а учитељица Хрватица, а не обратно. Па како изјављује парох Бркановић, није ни истина, да су римокатолици православнима школу и земљиште поклонили, па да и јесу, са поклоном — чим се изврши — не располаже више онај који је поклонио, него онај, који је тај поклон примио.

Када се овај случај боље посмотри, није ли сасма оправдано, што у мом другом чланку нисам могао поверовати у пријатељско расположење политичких власти и што нисам могао бити споразуман, што школски закон право Срба на оснивање вероисповедних школа — in ultima ratio — предаје у руке власти.

Па макар био којој политичкој власти предстојник Србин и тај не може ништа учинити. А за доказ тога и за илустрацију овдашњих наших прилика, ево једне посве истините причице:

У једној од хрватских жупанија (нећу да речем у којој, но устреба ли, могу по-

ЛИСТАК.

КАКО МОЖЕ УДАВАЧА ДА ИЗГУБИ МЛАДОЖЕЊУ.

ХУМОРЕСКА.

— Како? Никог код куће? Знате ли ви то за цело?

Те речи управио је господин неки у црном свечаном оделу раздраженим и љутитим тоном на неку особу, која се није могла видети, стојећи на прагу собе за дочек и премишљајући да ли да иде даље или да се врати. На послетку се одлучи за оно прво и ступи унутра.

— Дакле, збиља, никог код куће! (гледајући око себе) то ми је сасвим непојмљиво! А ја сам заказао моју посету за два сата, (гледа на сат) два сата и три минута. Три минута се могу увек допустити, па ма то било и у тако важним стварима као што је то, на пример, ова, због које сам амо дошао. Преговори о женидби (брише зној са чела марамицом од батиста са шареном ивицом) уф! то није мала ствар! (Декламујући.) У тренутку, у којем ми судба одређена — (мењајући тон) ја никако не могу да верујем, да су они отишли куда! Мора да је ту какав неспоразум — та ја сам писао јуче мом будућем тасту, да ћу овде данас тачно у два сата бити, да доведемо у ред посао око „чаура од свилених буба“ — он већ зна, шта то значи. Нисмо хтели да ту деликатну ствар пред нашим особљем назовемо њеним правим именом, па смо с тога означили као „чауре од свилених буба“. На тај начин можемо у присуству других мирно даље да говоримо. (Иде горе-доле.) — Изгледа, дакле, да сам се ја задоцнио — но, ако ћемо на што, мени је скоро и милије овако — они ће се скоро вратити, тако ме увераваше Пепина — баш пристала девојчица, та Пепина — сасвим згодно, (расејано) чини ми се, што још нису ту. Имам бар времена да се саберем, (хрхне) спремим.

Међу тим све то ништа не хасни, ја осећам, да сам јако узбуђен са тих преговора с „чаурама“ — хоћу рећи о женидби. Но, ах ту збиља и нема шале. Та човек се само једаред жени! Глупост, што велим „једаред“, први пут требао сам рећи!

Међу тим овај први покушај је доста тежак. Ипак очекујем њихов долазак са великим нестрпљењем . . . и ако с друге стране, над о свему добро промислим, немам никаква основа да хитам. Али то се човеку често догађа. Неко на пример има зубобољу, жури зубном лечнику и радује се кад га не нађе. Ја управо не знам да ли је то упоређење сасвим умесно — међу тим ако није толико и чини, — тек ме ове припреме узбуђују и — колико је то већ сати? Четврт на три! Ја сам мислио, мора да је више. Пепина је рекла, да су они по свој прилици отишли на уметничку изложбу, али ће се скоро вратити.

Уметничка изложба? Која би то била? А ко ће то да зна, данас ти има на сваком ћошку изложених слика. О, ова породица има особита смисла за уметност! Моја будућа копира ремек-дела у академији (брзо додајући), управо у пратњи своје матере. Она је и музикална — а—а, музика! то је уметност, која ће се у мојој кући неговати. Моја ће ми жена с дана на дан морати свирати „Корневиљски звона“ (певуцкајући), врасна оперета, а она је свира!! (Узбуђен хода горе-доле.) Да пробамо, како ћемо отпочети (огледа се у огледалу). Хм, хм (поздрављa). „Цењени господине!“ . . . Звони мало укочено (опет се стави у позитуру). „Драги господине“. — Не, не, то не иде, тако каже послужитељ, кад хоће неком да помогне капут обући. — „Господине тасте!“

Ах, ах — и сувише поверљиво, а није ни згодно, „будући господине тасте“ не иде, то је и сувише рукопипателно. Најбоље ће бити ако почнем (опет се накашљује) без титулатуре: „Извините ми моју узбуђеност . . . . али дан, као овај што је — Ваша госпођица ћерка . . . ја се сматрам срећним — најдубље поштовање према Вама.“ Тако, па ту загрлим старог, мати плаче . . . и све свршено.

Да ми је ко пре шест недеља рекао, да ћу се ја, тврдоглави матори момак — ја, који сам се толико пута заверавао — да — да, тако ти је то у животу, човек хоће једно — а чини баш противно. Дотле полазиш породице других, док — но, док се и теби самом не нађе једна на врату (уздише тако, да се једва чује). Оно чему се човек не нада, често се дешава. (Рекапитулирајући.)

Кротко седим уз своју госпу газдарицу (догура своју столицу до једне фотеље и седне ту), овако од прилике, па гледам на играче и играчице — на једаред ми она пришапне на ухо (окрене говорити као женско): Но, господине, кад ћете се ви једаред женити? (Тоска се на столици). Милостива госпо, ја вас уверавам — ја — и не мислим на то (у високом дисконту). Зар се вама допада бити тако матор чикадика?“ (Узнемирено): Матор чика — матор —?

— Но па да богме, четрдесету сте ваљда већ понели на плећима?

— Не, милостива, још не, ја имам 39 година и два месеца.

— Дакле видите, а ви сте доста нежне конструкције.

— (Кашљући): Та, то управо не.

— О зацело, зацело! Можете се разболети, па ко ће вас неговати? Гледајте ви само да стечете какву милу женицу — важем вам, само пустите мене, да ја то урадим. Сасвим изображена госпођица, пријатна, љупка, особита музичарка, 60 хиљада лира одмах, а осим тога има још и два престарела пребогата ујака, који — (скочивши): То је истина, ја сам их оба видео, врло су стари, врло немоћни. Све то скупа јесте уврох, што ја данас стојим у црном капуту и белој поши у салону мога будућег таста, господина Бартељонија. То је човек, који је вредноћом и штедљивошћу из малога дотерао до угледна положаја. Част му и поштовање! Господин Бартељони имаде кућу у вароши без дуга, вилу и осим тога двадесет хиљада лира прихода. А своју каријеру почео је врло ниско од доле, ако се не варам, као оператер жуљева (гледи на своје ципеле), међу тим, не чини ништа, само кад му служи на част.

До ђавола! Време пролази (гледи на сат), а они још не долазе! Што се мене тиче, даћу им још 5 минута. (Баци поглед у огледало.) Какав већ опет изгледам, но, то баш није никакво чудо покрај оваке врућине, моја је огрлица стојала ко од порцелана, а сад — ето — ја изгледам ужасно — а и смета ми и она игла. У последњем тренутку ми отпало дугме, па сам заменуо иглом, која ме сад тако нитковски мучи. Ух! Услед тог дугмета паде ми на памет стара прича — отиде ми се једном опет тако дугме, а журило ми се, морао сам да идем некуд — тражим иглу и конац — не могу да

служити) јесте управитељ котарске области Србин. Тај је требао да поднесе великом жупану своју квалификациону листу у којој треба да се упише и које језике дотични говори. Тај управитељ — рецимо да се зове г. Ж. — уписао је да говори немачки и српски. Велики жупан прочитав то, разжестио се — и повратио г. Ж. квалификациону листу од прилике са одлуком: „Пошто из Вашега способника не произлази, да Ви познајете земаљски уредовни језик хрватски, то Вам се налаже, да у року од 48 сахати известите, да ли знадете хрватски — пошто би Вас иначе морао предложити на одпуст од службе — јер не можете службовати код области, које уредовни језик не познајете.“

Ако ово није шовинизам — неприкладан тако високом достојанственику — е, онда — ја не знам шта је шовинизам. Хрвати називљу наш језик само хрватским — — а ми Срби да не смемо називати га српским? Па још кад се — без замерке — сетимо, од кога је пок. Гај (препородитељ Хрвата) тај језик попримио! — — Што се мене тиче, ја сам одлучни пријатељ слоге и доказао сам то читавим мојим животом — па немам ништа против тога, да тај језик називљу Хрвати хрватским — — ја се баш радујем тому, — — ну држим, да ће нам они дозволити, да га ми називљемо српским а да нас за то не протерују одмах из — службе!

Ну доста. Што веле на све ово, што сам овде у три чланка написао — гг. Ђурковић, Штековић, Слепчевић, Петар Шорак итд., који су чланови „српског клуба“ на хрватском сабору а посланици и на српском народно-црквеном сабору? Је ли оправдано било, кад ми пригодом моје интерпелације приговорише, да не говорим истину?! Али они . . . . . да не говорим!

А што вели на то све — српски народ у Хрватској? Не мора ли се дубоко замислити и питати се, да ли је упутно, српским интересима повољно, да и надаље стојимо у изборној борби за хрватски сабор уз владину — или ако хоћете „народну“ странку?

Можда су сви Хрвати једнаки — (смућује ме нешто прослава Качићева) — али, ја, још не могу да верујем, да родољуби хрватски, који су данас у опозицији, ако су зрело проучили повест народа свога — па макар само од год. 1850. овамо — да нису ништа научили!

Ситуација у Србији.

Београд, 6. септембра.

Ситуација почиње да се чисти. До 14. септембра врло смо близу, једва нас деле осам дана, и баш зато се и почиње политички хоризонат да чисти. Сметње, које су чињене са врло много страна, уклоњене су и општа ствар у Србији слави своју победу над непријатељима њеним.

Јављено вам је брзојавним путем, да је питање о извозу српских свиња решено у корист Србије, у корист правде. Угарска влада повлачи све услове, пређе стављене за извоз наших свиња и укида сасвим забрану увоза свиња из Србије. Тиме се успоставља редовно, уговорно стање на угарско-српској граници и жељено решење овог тугаљивог питања задовољило је сваког искреног патриоту, само нашу опозицију — не. Она је хтела да са овим отвореним питањем тргује, и трговала је са њим, јер је овде свако уверен, да је то питање зато и створено, да га опозиција експлоатише у своју корист.

Овде је свако уверен, да су репресалије против Србије учињене по изричној жељи Милана Обреновића, који је задавао поштену реч, да ће услед тих репресалија радикалци сасвим пропасти на изборима. Било је људи, који су слабо верзирани о приликама у Србији, поверовали су томе, и наишли на танак лед. Време и доцнији догађаји уверили су њих, а и сваког другог, да је то била само пуста машта, пријатељи су се разуверили о своме пријатељу Милану.

Угарској влади пружила се згодна прилика при свечаном отварању радова на Ђердапу да изјави (што смо и ми а и она већ давно знали) да су сад српске свиње здраве, да нису румунског порекла и да се репресалије повлаче.

Кад је реч о српским свињама, онда је природно сетити се и свију ровења, која су у своје време чињена из Париза преко Беча против Србије. Ви знате већ личност, која је ту „племениту улогу“ вршила. Тај господин насео је сада највећма, а свакако ће му се у Бечу нарочито нагласити, да их у будуће поштеди, јер нису више ради, да се за љубав његову а ради неких сумњивих резултата, завађају са суседима, који су слабији, али зато ипак доста јаки да издрже више месечне репресалије, да се не страше ни од могућности економског рата, и да се ипак — не поклоне.

Као што напред рекох, хоризонат се чисти, престале су велике врућине, оладиле се изборне агитације, несавесна опозиција напредњачко либерална брекће од силног умора а у јесењој ладовини смирила јој се сва фантазија о поверењу народа према њој, о уздању у војску, о високом положају намесника, које су неки мислили заузети — и сад могу сви заједнички своју судбину оплакивати, јер им фишек није упалио.

Још сада се може рећи, да ће 14. септембра бити изабрано осмина радикалних посланика, а једна осмина опозиционих, од којих једва ако 2—3 напредњака.

То је дакле та сила у Србији, која је дизала толико прашине, пљувала отаџбини у лице, удварала се на страни у часу, када је забраном извоза свиња убијана економна снага Србије.

Има још један човек о коме треба рећи коју. То је наш митрополит Михајло. И он је за време летошње врућине мислио, да је позван да мути ситуацију и калуђерском смерношћу да распали борбу и агитацију против садањег стања. Он је хтео документисати своју неблагодарност према онима, који су га повратили на престо црквени, кога је истина неправедно изгубио, али који није остао необесвећен партијском застрањеношћу ни пре напредњака, ни сада под радикалима. Протежирајући на сваком кораку либерале, мислио је митрополит да ће наудити радикалној влади кад потстакне питање о разводу брака Милана и краљице Наталије. Међутим он је тиме изиграо само себе. Нисам вам до сад јавио, да се митрополит не само бламирао у томе питању, већ да се изиграо толико, да је постао — немогућан. Факт је, да је он издао два супротна решења у један исти дан. Једно Милану да се развод брака сматра као законит, а друго краљици Наталији, да је развод незаконит. С тога је изгубио углед не само код својих начелних противника, већ и код самих либерала, које је свагда помагао и који су га обожавали. О њему се данас у Србији говори као о старцу, који је скроз излапио. Ваљда и он не дели боље мишљење о себи, па зато већ 10 дана мисли о томе, да поднесе молбу за пензионисање

То су вам новости одавде, то веран снимак стања. Саопштавајући га, морам да нагласим, да је израђен по информацијама са најпоузданије и најмеродавније стране.

И. И—ћ.

Како се управљало нашим народним фондовима, за последњих петнаест година.

На курјака вика, а лисице месо једу. Тако је и код наших народних фондова. Виче се на саборски одбор а нећемо, да се обавремо на чиновништво народних фондова. Неправедно је нападати само на саборски одбор, а чиновништво оставити на миру, па да се злобно смеје и да довикује саборском одбору: видиш, и ми смо доста томе криви, али нас не дирају. Признати се мора, да најтежа кривица пада на саборски одбор, у толико, што није савесно вршио своју дужност т. ј. што као главна управа над фондовима није водио тачан надзор над потчињеном му чиновништву. Једина олакшавајућа околност та је, што се саборски одбор састаје у три месеца једанпут, дакле свега четир пута у години, па и онда седнице трају 4—5 дана, па ту се онда и не може водити добар надзор над чиновништвом, ту се већ у принципу замишља савесно чиновништво, чиновништво, које ће у сваком погледу савесно одговарати свом позиву. Па ли је таково чиновништво било до 1. јануара 1890. године код народних фондова, ево нек говоре примери.

Узимо извештај о стању фондова и фундација за годину 1887. и вађмо фонд Михајла Пајића. Ту ћемо у приходу видети, да је ушло као повраћени предујмови 30 ф. Међутим у активи фондовској нема или се бар не види, да је било каквих предујмова, те према томе су ових 30 ф. чист дебитак и сведу се потпуно утрошити. Ово је заиста мустра књиговођства и г. К. Ненадовић као главни књиговођа треба да иште патент за свој изум, па би по времену могао постати врло богат човек. У целом свету се воде предујмови као активне тражбине, па ма били они какве природе, и дотле се као актива воде у билансу, док се не изравнају т. ј. док се не поврате, или ако су адвокатски, докле их адвокат не обрачуна и тек се тад испуштају из активе, кад су потпуно изравнати па ма на који начин. Ал да, г. главни књиговођа био је рачунски саветник, па како би се могло његово мишљење о начину вођења рачуна и прекорећати кад је он непогрешим! Напослетку рећи ће он: маленкост је хоће ли се 30 фор. завести поред тога што је у приходу стављено још и у активу; не вреди на то ни речи трошити. Само што ту може сад и ово да се рекне. Узимимо да је тај предујам са свим обичан, где је неком предујмљена извесна сума с том обвезом, да је у извесним роковима има амортизирати, и тај предујам није ушао у рачун фондовски као активна тражбина, већ улази неки део тог предујма, као добитак у приходе. Овде могу два случаја наступити. Прво, да је случајно и нехотице испуштен у активи тај предујам или други случај, што кажу: изведеном се не зна трага, па ако што уђе добро ће доћи на рачун тог предујма. Код оваког случаја може после извесног низа година да нестане са свим тога фонда, јер узимимо да се с године на годину тај један предујам издаје а не улази у активну тражбину, то ће тај фонд активни с године на годину бивати за ту цифру предујма мањи и мањи, тако да ће напослетку доћи до нуле, а неће се знати ни откуд је и зашто је до тога дошло. Ради бисмо знати, какве је примедбе учинио саборски одбор на ове рачуне приликом ревизије, али ним изгледа да те погрешке саборски одбор није ни приметио. Напослетку ова се погрешка може још и опростити, јер може да буде погрешка неразумевања ствари, не познавања посла. У таким приликама довикује овако: „Ај, бежи одатле, ти ниси способан за то место!“

Како се код фондова радило најбоље ће ови примери доказати. За време, док је постојала асистенција т. ј. до 1875. није никакво чудо, што се није водила главна књига. Тада су за управи били људи невешти том послу, људи који се никад свога века нису бавили са новчаним стварима. Кад су фондови пак дошли у руке саборског одбора, није се ипак то стање све до почетка 1890. године изменило. Све дотле се у фондовима радило без главне књиге, без јасног прегледа радио је ту саборски одбор пуних петнаест година, кад је хтео да дозна стање фондова, требало му је месецима па чак и година дана док се саставе и склопе рачуни. Све до 1890. године водио се у фондовима један главни журнал, који је био пред главним књиговођом, а благајник је водио партикуларне журнале, т. ј. журнале о појединим фондовима. Ови журнали водили су се на табацима и концем године су се ти табаци увезивали у једну књигу, за себе главни журнал, а за себе партикуларни журнали. Ти журнали нису били пагинирани (нису стране обележене биле) а још мање су били провучени јамственником. Из оваких журнала и белега за касу састављани су годишњи рачуни, где је мерило тачности и исправности био главни журнал. Код оваког начина вођења, ко нам пре свега јамчи да у таковим журналима нису исправке чињене, према потреби да се са касом слаже, па чак тако далеко можемо ићи, да се запитамо: а ко нам јамчи да и сами поједини листови из таког једног журнала нису исецани и други уметани, само да се добије жељено салдо које благајна показује.

Да је заиста бивши главни књиговођа човек, који воли ред и збрано стање, најјасније доказује и то, што дужничке књиге (салдо-конто)

нађем и онда, ко би и могао себи ту — ту остраг на затиљку (куца се онде) штогод пришити, у кратко: моја суседкиња, дивно створење, поможе ми у тој неприлици и т. д. реч — по реч, у кратко: пре него што дан прође, а ја издадох 345 лира, дакако 345! издадох — за — једно дугме од кошуље! То ми се, истина, није више десило — ја сам био онда тако од својих 20 до 22 године — све једно — паметна женидба је ипак најбољи завршетак. Ах, сињоре Бартељони, ви се прилично задржасте, ја ћу вам већ то на фини начин дати разумети. (Опет се погледа у огледало.) Огрлица ми је у очајном стању, те батистене поше не вреде ни за што, а та проклета игла — Но ја — хајд' да гледамо фотографије, последње сретство, да се забавимо. (Отвори један велики албум.) А—а, та ту је читава породица — старе можемо прећи — овде баш не изгледају сасвим добро — али моја невеста, дражестан створ — у осталом изгледа да слика није најновија — не чини ништа — врло лепа — а овде, овде је још млађа — али не сама — да, то јој је друг у игри из младости, тако ми је рекла — врло красно, врло красно, обоје — леп пар!

Нисам је ни питао, шта је с њим — шта је он сад? Постарија дама — не тиче ме се — али ово — то су она два ујака — хм, на фотографији изгледају још доста држећи — врло држећи — ни блеву какве слабости! То ћемо згодном приликом рећи господину Бартељонију — шта је то? Опет моја невеста са њеним другом из младости — овога пута му метнула главу на раме! (Љутито): Морам рећи, то ни мало нема места, сасвим нема места, бићу и то ја пребацим господину Бартељонију. (Отури албум и стане прелиставати лист за моду; чита:) „Једноставност“, орган за ношњу елегантног света. Но то ми се већ више допада. (Прво листа, за тим чита): Јутарња тоалета. Прва хаљина: наранџаста фај — свила са пантљикама у првој нијанси, „малина“ — чипке итд. Друга хаљина: макоа — фај свила, рукави и „пуфне“ од црног сомота богато опточена „поав“ чипкама, јако деколтоване груди. — И то назива свет „јутарњом тоалетом“! (Баци лист љутито на остаје, погледа му паде на завој, који је уз лист лежао; чита): „Ваша претплата истиче 31. децембра“. (Скочивши): Ни мислити ваша претплата истиче овог тренутка! Ах, сињоре Бартељони, и то ћу вам ја нос обесити. За тоалете, као што су ове овде (удара по бојадисаном насловном листу) треба најмање сто хиљада лира, и ту сам још јефтин. „Корневиљска звона“ могу за много мање слушати. (Баци се на фотељу, па се узбуђен игра са ланчићем од сата.)

До беса, та неће ни доћи, још ћу да чекам до тринаест до три, али онда је доста — све мора имати свога краја! (Скочи и врупне ворача овамо — онамо.) Ова пошта, која се баш упорно дигла против мене, заиста је несносно „вештество“, купио сам је баш кад сам мој сиромах пријатељ Витор женио. И то је један, који се брзо одлучио, да се жени (намашљује се и намешта пред огледалом уперну пошту); али му није на добро било (гњевно се смеје). Не, заиста не, јер је умр'о на три месеца после венчања — истина, он је био већ да болешљив, међутим ја — (опет се почине шетати) ја сам према приликама — јак, крепак — брачни живот, истина, ставља разне захтеве, тако рећи двоструке за мужеве — (сада и опет узима у руке албум) брак је врло озбиљна ствар (гледи на сат) још десет минута до три — онда је одмах крај! Гле, гле, то дуго чекање ме је умирило — де још једном да погледамо мило лице госпођице Бартељонијеве, моје невесте, која је свему том злу — свој тој невољи, хтео сам рећи — криво (посматра једну фотографију): Лепа — здраво лепа — само одећа није модерна — онда се сигурно још није држала „Једноставност“ „прелистаће). Шта? Опет „друг из младости“ — овај лик, који се сваки час натурује почиње ми већ досадан бити (посматра пажљиво фотографију) моја невеста и он седи на једној клопи у башти — он држи њен сламни шешир, па гледи са тако много много израза. Лице му се намршти и изражава непријатно изненађење.) Овог човека морамо очистити одавде, он још и данас долази у ову кућу (диже се), јер неће да играм улогу смешног; ја истина, буди међу нама речено — имам већ четрдесет година и два месеца, док међутим он изгледа као шиперац, бар на овој слици — али што му драго (затвара албум и певуцка „A veut anni sistá bene! и са четрдесет, и са четрдесет! Ја се иначе осећам врло добро, и не знам, шта бих још желео.

Портињаја ти је узор од тачности и чисмености — и разговорна је, а међутим ради свој посао, зна ти приповедати о свему, поучава ме у ценама на пијаци, издаје ми мале тајне из суседства — као што рекох, мени је врло добро. Брак може бити лепа ствар, али не увиђам, зашто да пренагљујем! Заслепиле ме обећане користи, а кад изближе погледамо, ствари не стоје баш тако сјајно. — Три сата! Ја сам решен мога обећања, идем. Пепина ће свакако рећи, да сам ја овде био у црним салонским хаљинама — то иначе не значи ништа — човек их облачи и кад иде на погреб. (Таре задовољно руке.) Красота! Остави ћу за господина Бартељонија два — три редића — ја данас нисам више у згодном расположењу (забоде прсте у косу) моја тоалета од толиког чекања и врућине није већ више ни за шта (седне и почне писати): „Поштовани господине и пријатељу!“ — Не, не, глупост, ја му немам шта да рекнем, посао са „свиленим бубама“ није — на срећу — ни онако још успео — „ја сам овде био, очекивао сам господства читав сахат“ — ту тачка — сад нека лупају главу. Напослетку скоро би их и могао чекати да се врате (ступи пред огледало), волео бих знати, ко би још у мени познао младожењу. (Цифрасто): „Хтео сам да си учиним то задовољство, да нашме видим, како ви и ваша поштована породица живите, господине Бартељони? (Немарно тури четир прста од десне руке између дугмета од капута.) Шта је то ту тврдо? Писмо? — (извуче га напоље). Ах, дивота, па то је писмо, које сам хтео да пошљем господину Бартељонију и да заказем посету, али у расејаности заборавио да га пошљем. Ура! Ја сам спашен — никакве обвезе! Ухуј! Даље — даље — брзо! Ено звони — то су они! Пепина се жури, да им отвори. Ево овамо другог изласка — користимо се њим, или сам пропао. Господе Боже, ала је то била поучна посета!

По талијанском: —а.

пису од 1887. закључене, а неке се у опће никад и не закључују. У место да се закључују сваки шест месеци, пуштало се да по неколико година стоје незакључене књиге. Чудно нам изгледа, како може фискал фондовски на такве књиге и да се позива, јер књиге, које се сваки шест месеци не закључују губе пред судом и ону своју полу доказну снагу, пошто се незатварањем конти губи природан ток дописивања и уплата. Кад се така једна дуговна закључена конта продуцира у изводу, врло сумњива изгледа. Ту се види да долази нешто напред што је требало касније а то отуда, што човек не може све поште на једној конти држати у евиденцији, ако није радио редовним током, као што се дотични рачун развијао. Вредно би било инвентирати стање хипотекарних зајмова после двадесет и толико година. Ту се не би могло уватити ни краја ни конца; ту би се човек морао изгубити поред највеће енергије за тачан рад, да се доведе у склад, па да се све слаже. Фондовски чиновници немају каде да воде евиденцију о дужницима, колико је и доиле је који камату платио, и ако је заостао са уплатом камате, да их опомињу за уплату, а нехатне дужнике да предају фискалу на утужење, већ мора фискал сам да води бригу о томе и да нехатне дужнике на утужење иште чак преко саборског одбора, јер иначе не би то ни за годину дана добио.

Тај посао не може им се натоварити на врат, кад и онако њих тројица немогу ни овај обичан посао да савладају. Природно је да три човека не могу сав тај посао савладати, кад су се на сто страна распечили. Један је, незнам, у исто време и поткњиговођа фондовски и књиговођа гимназиског и свештеничко удовичког фонда; други је у исто време помоћник у књиговодству и члан кураторатa, члан црквеног одбора, члан управе карловачке задруге. Природно је, да један човек не може више послова обављати у исто време и да мора свој прави посао занемарити, али то су била све чеда Германова, и он им је места повиналазио, само да што више прихода имају.

У ствари извештаја за 1887. годину имам да приметим, да код неких фондова има неке ажије. Не зна се од куд долази та ажија, кад сад бар нема размене сребра и злата за папир, а фондови се не баве са мењачким пословима. Ова ажија може само отуда долазити, што фондови имају ренту у злату, а код ренте у злату наплаћује се и камате у злату, и то или у дукарима (Gold Francs) или у немачким златним марама и у аустриским златницама по 8 фор. комад. Ако та ажија отуд долази, онда је погрешан начин књижења, узимати ажију и номиналну вредност злата, јер се тиме валуте мешају у извештају тада се добија у извештају вредност у злату и вредност у папиру. Ове се две вредности никад не могу ујединачити. Кад хоће, да се види у извештају и вредност у злату, онда у споредној колони долази вредност у злату а у главној колони обично аустријска вредност и тада је права вредност те камате у злату изражена. Да је тако, ево примера. Узимо да имамо 100.000 ф. ренте у злату. Она вуче годишње 4 проц. добићемо у име годишње камате 10.000 динара у злату. Један наполеондор рецимо, да стаје на берзи 9 ф. 50 н. то ћемо добити у име камате у аустријској вредности не 4000 ф. већ 4750 ф. према томе све вредности, које су изражене у злату, немају сталну каматну основу (Zinsfus) у аустријској вредности. Њихова каматна основа зависи од тога, пошто је злато тога дана, кад га они продају. О ажији може бити говора само онде, где је биметализам, јер ажија није ништа друго, него разлика између две вредности. Онде где ви злато и сребро купујете као и остале метале и ствари од вредности, ту у опће не може бити говора о ажији.

Стари књиговођа српских народно-црквених фондова био је човек у опште неспособан за тако једно високо место и врло чудно изгледа да се он на такој пошти могао преко 20 година одржати. Кад би се хтело даље још већ по његовим извештајима, констатовало би се да је тај човек много више штете нанео фондовима, него што је он замислити могао, па је он много користи допринео фондовима. Саборски одбор трпео је таког једног човека и управи фондовима. Мора се признати да је старо чиновништво имало моћног протектора у Герману, но зато опет саборском одбору стајале су одрешене руке располагати са чиновништвом својим. Али саборски одбор као и свуда тако се и овде мекан показао. Он је допуштао човеку, који не разуме оно што му је дато да ради, да ради и располаже са фондовима онако како он хоће.

Политички преглед.

Бездимни барут на нашим маневрима. На нашим маневрима пробана је 3. септембра прва маневра с бездимним барутом. На просторији од десет квадратних километара биће је ангажовано у борби 77 батаљона, 36½ ескадрона и 128 топова. Борба је трајала четири сахата, и поред ваљарице ватре није се могло опазити ни мало дима, по ком би се разазнало кретање, положај и јачина појединих одељења војске. Само у колико је тактичка формација терена допуштала, могла се прегледати борба појединих трупа или целина обеју страна, што су биле у борби. Нема сумње, да ће се услед бездимнога барута морати учинити знатне измене у вођењу ратова. Нарочито би коњица имала одјако врло тежак положај спрам огњевитог оружја.

Јерменско црквено питање у Цариграду, о којем се мислило, да ће се услед некојих концесија порте повољно решити, опет се поштрило. Учињен је атентат против владике Лађада Осцанијана, који свакако потиче од револуционарног ексекутивнога одбора. Пре неколико дана била је у Цариграду јерменска народна скупштина, у којој је након дуже и жестоке дебате надвладао умерени правац. Патриарху, који је међутим натраг узео своју оставку, изразила је скупштина своје поверење. Већина Јерменаца који живе у Цариграду желела би да се успостави пријатељски односаји међу Османлија Армаца, јер су многи у турским државним службама, а други опет трговци, који су стекли знатан иметак. Патриарха, који је поднео своју оставку само на опетовани захтев радикалаца, припада такођер умереној страници за то га је сигурно и примио султан у посебној аудиенцији. На споменутој народној скупштини напала је опозиција жестоко на патриарха и владике, који ће њега пристају, те су захтевали, да се на сваки начин одбије споразум, али су остали у мањини.

О буни у кантону Тесину јављају из Берна ово: Савезни је сенат одлучио, да се ставе под кривичну истрагу сви они, који су за време побуне учинили преступе. Државни тужилац и истражни судија отићи ће ових дана у Тесин. — Комисар Кинцли телеграфисао је 3. овог месеца савезном сенату, да му за сад не треба више војске. Сенат намерава, да пошље у Тесин један пук коњаника, ако се буна опет понови. Тесинским уставом од 8. новембра 1875. год. прописано је, да се мора у року од месец дана наредити народно гласање за ревизију устава, ако ту ревизију затражи 7000 грађана. Тесински либерали поднели су још 27. јула кантонској влади писмени захтев за ревизију устава. На том захтеву било је потписано 10.000 грађана. Консервативна влада изговарала се, да мора пре свега испитати, да ли сви што су се потписали, уживају потпуно сва грађанска права. Тесинци су се жалили 20. августа савезној швајцарској влади на ово одуговлачење; јер је она позвана да ујамчава кантонске уставе. Савезна влада нашла је, да испитивање потписа, које је хтела тесинска влада извршити, није прописано ни у уставу ни у законима. Влада кантонска треба само да се увери, има ли барем 7000 потписа од општинских председника. То је посао канцеларијски који се може свршити за неколико дана. Ако има толико пуноважних потписа, мора се извршити народно гласање у року од месец дана. Савезни савет у Берну нашао је једногласно, на основу ових разлога, да је жалба Тесинаца била умесна. И тако је сад комисар Кинцли извршио поменути канцеларијски посао и наредио опште кантонско гласање за ревизију устава 23. овог месеца.

Нови Сад, 8. септембра.

У питању српско-хрватске размирице — неисцрпљива тема! — дугујемо ми „Обзору“, као што он ту не давно рече, „заглавни говор“. — Претходно нека нам буде слободно осврнути се на једну ствар, у коју је наш цењени загребачки колега поводом овог питања задр'о, те услед које ми почињемо сумњати, да се исплаћује трошити папир на дискусију те наше многогодишње домаће неприлике. Ствар та тиче се — „Србобрана“. Од кад је тај лист почео излазити — а томе је већ доста дуго — био је он, као и „Српски Глас“ у Загребу, прави трн у оку братској журналистици хрватској. Ми то врло добро разумемо, то су два будна стражара српске ствари у оним крајевима нашим, у којима је нужно стражарити бар толико исто, колико на пр. у Маћедонији према исто тако блиској браћи Бугарима. Лако је дакле схватити, зашто ти браничи Српства против сувише одушевљених присталица „словенске солидарности“ сорте Мажуранића, Павлиновића et tutti quanti, не налазе бог зна каких симпатија код једнокрвне браће наше. Отворено да кажемо, ми против тога немамо ништа; што ми хоћемо, то је, да се озбиљно оградимо против тога, што нас „Обзор“ доваћа некако у противност са „Србобраном“. Дочим „Обзор“ са „Србобраном“ неће готово ни да говори, него га тек онако преко рамена назива „кутним“ (израз не звони баш „словенски“) листићем, — указује нама ту особиту част, да од нас очекује чак и „заглавни“ говор! Нама је то мало чудновато! Нама се чини, да је за питања оваке нарави у првом реду надлежан орган српске самосталне странне у Тројединици, с којом ће „Обзор“ за кратко време морати опет рачунати. Али тај рачун као да неће најбоље испасти, ако „Обзор“ и надаље буде све српске и самосталне и не самосталне листове у Тројединици таким именима крстио. „Обзор“ се могао и поводом овог потоњег његовог насртаја на „Србобран“ уверити, да је српски штампа са „Србобраном“ посве задовољна. И ми с наше стране морамо признати, да смо у свима српско-хрватским питањима са „Србобраном“ сасвим и потпуно солидарни, и да би се „Обзор“ морао налазети у великој заблуди, кад би држао, да српски народ о Мажуранићу и Павлиновићу има другчије мнење него „Србобран“. У погледу тих људи и њиховог рада према Српству, не допуштамо ми ни „Србобрану“ ни икојем другом Србину, да може и еме бити другог мњења него оног, ког „Обзор“ назива „дивљачким“. Нужно је, да „Обзор“ то увек на уму има, кад с нама говори; иначе ће се морати обратити на другу фирму, с којом ће се можда моћи лакше и боље „хандловати“.

Вести из места и са стране.

Нова главна расправа у ствари Јаше Томића биће 15. (27.) октобра о. г.

„Српско народно позориште“ долази у Вел. Бечкерек 13. (25.) септ. ове год. на месец дана након 4 године и за то време одређена је претплата на 12 представа. Месни позоришни одбор набавио је у напред списак свију позоришних комада, што дружина приказује, и обећава да ће тежити да се само такови комади приказују, који до сад овде још никад приказивани нису, а од старијих само они, за које се општа жеља изразила буде. Претплата је отворена на 12 претстава, за коју су цене овако утврђене: Доње ложе са породичном и број 1 у I. реду: 36 фор. — Ложе I. реда: 32 фор. — Ложе II. реда 15 фор. — Седишта клупа 1—5 8 ф. 50 н. — Остала седишта 6 ф. — Осим тога издаваће се појединa седишта у ложама II. реда по 5 фор.

Пресна парница против „Газете Трансилваније.“ Јавили смо већ, да су 2. авг. осуђени пред колошварском поротом: уредник „Газете Трансилваније“ Аурел Мурешјану и Трајан Поп због преступка дражења против једне народности, први на 6 недеља државног затвора, други као писац чланка на једну годину дана држ. затвора и да плати глобу од 100 фор., а обојица да носе трошкове. Осуђеници уложили су против тога иштовну жалбу, коју, је као што сада пешт. листови јављају, од кр. табле одбачена као неоснована.

Двор Роништок. О том граду, који се налази у шлеском окружју Фолкенхајн, у ком се наш владар састао са немачким и у ком ће становати за време шлеских војних вежбања до 20. септембра као гост цара Вилема пише „Köln Ztg.“: Већ одавна спрема се стари град Роништок, окружен великим окопима и шанчевима за дочек аустријског владара. Роништок је властништво грофа Болка Хохберга, генерал-интенданта дворског позришта у Берлину. Двору припада 9000 јутара земље. Вилема прате државни канцелар генерал Каприви, шеф вел. војног главног штопа гроф Валдесе, генерални побочници Витих и Ханке, па врховни дворски маршал гроф Гленбург, а цара Фрању Јосифа прате: министар спољни послова гроф Калноки, главни побочници гроф Пар и Болфрас, шеф главног шт. фцм. Бек, крилни побочници и телесни лечник.

Медаља, којом је кнез Никола одликован. Као што смо у једном од прошлих бројева јавили италијанска влада дала је сковати нарочиту медаљу, да неме одликује црногорског кнеза Николу, што је настојао и много допринео спасу двају италијанских бродова у барској луци. „Медаља је та — читамо у „Гласу Црногорца“ од сувога злата прилично величине, нарочито за ову прилику саливена: На једној страни је вештачки урезан лик краља Умберта I. са натписом око слике: „Umberto I. ré d'Italia“. На обратној страни: A — S. A. — Nikola I. Petrovich Niegoch — Principe del Montenegro — che soccorse — con filantropica munificenza — i capitani di due bastimenti italiani — avariati nelle acque di Antivari — 1890 —.“ Поменуту медаљу предао је кнезу Николи у свечаној аудиенцији у име италијанске владе талијанski министар-резидент на Цетињу, маркиз Бијанки од Лаваша Кастелбијанко.

Вода на Дунаву починила је по горњим местима големе штете народу. Многа села, вароши и поља поплавила је вода. Но најновијим вестима што од горе стижу, почела је вода из дана у дан да опада. У Будимпешти нарасла је вода на Дунаву до висине од 5·80 м. У току прошле недеље почела је и тамо да опада, и спала је за 10 цм. до б. (17.) т. м. а од то доба опада дневно за 4—5 цм. Под Новим Садом долази још непрестано, и ако је надолазак знатно ослабио према доласку од прошлих недеља, кад је износио 30—40 цм. дневно, то и садашњи долазак од 7—8 цм. јако утиче на садашње стање велике воде, јер се Дунав излио из свог корита, и дужом градске стране прелио је обалу. Висина Дунава износи код петроварадинског моста 4·95 м. По свима вестима, које нам горњи извештаји доносе, почеће Дунав у току ове недеље и код нас опадати, ал како је Сава почела нагло да расте, ићи ће то опадање Дунава у први мах врло споро, док главна маса не прође кроз узано грло Демир-Капије. Свакојако срећа је за нас што ћемо са овај мах бити поштеђени од поплаве. — С.

Пут кнеза Николе у Цариград. „Тајмсу“-у јављају са Цетиња, да ће кнез црногорски посетити султана за време бављења руског царевића у Цариграду.

Југословенска академија у Загребу, како „Пол. Коресподенција“ јавља именоваће за чланове своје неке од највиђенијих књижевника и публициста разних словенских племена да тим да израза духовној солидарности словенских народа.

Алхамбра у пожару. Једном од највеличанственијих и најлепших споменика маварске културе, Алхамбри, прети опасност да ће постати жртвом пламена. Брзојави, који су о том досад стигли, не кажу јасно како је постао и колико се раширио пожар. Али је, на жалост, сигурно, да је та драгоцена архитектонска творевина, и ако не сасвим изгубљена, а оно бар у својим најлепшим одељцима порушена. Ако је истинита вест, да је пожар хотимчан, онда је то донета најужаснији чин, који је икада учињен, јер у својој особености била је та монументална зграда најсавршенији, најсјајнији и најкрасниј створ маварске културе. Алхамбру су започели градити у 13. столећу, а довршена је с поља и из нутра тек у 15. столећу. Зграда има два отворена дворишта са базенима, водоскоцима и стубовима. Улази се прво у „миртино двориште“; друго двориште зове се „лавовско“ и то је сада пожаром саевим разорено. „Лавовско двориште“ је мање од „миртиног“ али је много богатије, сјајније и кићеније. У средини се налази огромно округло корито од алабастра за водоскок, које носе на себи дванајест лавова од црна мрамора. Унаоколо украшавају двориште вити стубови, који окружавају павиљоне са многобројним водоскоцима. Најлепше оделење после „лавовског дворишта“ јесте „дворана Абансеража.“ Баснослован сјај и дивота те дворане заносе гледаоца. Било би доиста врло жалосно, да сва та краена мајсторска дела маварског зидарства падну на жртву пожару. Ако већ мора, да нестане „лавовског дворишта“, било би на утеху, кад би бар делови, који леже с оне стране „лавовског дворишта“: дворане за судиште, дворана „двеју сестара“ и Абансеража биле спасене.

Нешто мало из кинеског царства. У званичним „Пекиншким Новинама“ изашао је недавно царски указ, који је изазвао врло велику сензацију у кинеском царству, јер је то први корак против досадањег чврстог консерватизма кинеског, а с друге стране придаје створено велику важност имену једнога од најдаровитијих генерала кинеских, Лијеу-Кин-Тонг-а, који заузима место главнокомандујућега, над оном кинеском војском, која је намештена на западној граници Китаја према руској војсци. Овоме генералу разболела се баба и он с тога замоли богдихана (цара), да га разреши службе и да му наименује прејемника, како би могао као ваљан унук испунити синовљу дужност према својој баби: неговати је у њезиној болести. А од памтивека је то био у Китају тако јак разлог, да је ради њега оставка редовно уважена била. До данас бар није било примера, да је богдихан одбио молбу, која је са таке важним разлогом потврђена била, наиме жељом, да испуни своју синовљу дужност према родитељима, Међу тим богдихан се није овога пута држао тог старинског обичаја, него је издао следећи указ, који — као што рекосмо — начинио велику сензацију у целом Китају: „Место, које заузима врли и страшни генерал Лијеу врло је важно, јер штити западну границу. Генерал врши своју дужност са врло много искуства, и с тога је нужно да то место и даље задржи. Али, да би могао испунити синовљу дужност, ми дајемо четворомесечни допуст, за које време може дворити своју бабу, а кад се тој рок наврши има опет заузети своје место. У име награде за усрдну му службу, ми му дајемо титулу Тај-цзе-Тој-Пао (велики старатељ престолонаследников) и заповедамо му, да прими ту титулу“. „Одес. Вј.“

Ретко јаворово стабло. „Нар. Лист“ јавља да у селу Црнац, у Херцеговини, има врло велико јаворово дрво, које има у обиму 7.96 метара.

Најновије вести.

— Из Львова јављају, да ће један део руске војске, која је прикупљена била код Ровна због великих маневра, остати на галичкој граници, а у гарнизоне, као кијевски, житомирски и т. д. где је та војска до сада била, да ће се повући друга из унутрашњости Русије. — Даље јављају, да многи немачки насељеници у Волхинији, којима је царским указом забрањено да узимају земљу у закуп, селе се у Америку. Из Острога, Луцка, Ровна и т. д. скоро су се сви насељеници већ иселили.

Народна просвета.

Матица Српска.

Састанак књижевног одељења 25. августа (6. септембра) 1890.

(Свршетак.)

Приликом саветовања о распису награде из закладе Јована Остојића и жене му Терезије за годину 1891. — би одлучено, да се понови награда од 50 дуката за дело: „Популарна естетика за одраслије Српкиње“ с роком до 31. децембра 1891.

За случај пак, ако не стигне ни једно дело на већ расписане награде из споменуте задужбине до 31. децембра 1890., предлаже се скупштини, да се овласти књижевни одбор, да од тих награда може по нове расписати с роком до 31. декембра 1891. ове награде:

1.) Историја српске књижевности за школу. — Награда 100 дуката.

2.) Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас. — Награда 100 дуката.

3.) Расправа о Буњевцима за „Летопис“. — Награда 100 дуката.

4.) О земљоделничким приликама којег већег краја, у ком наш народ живи. — Награда 100 дуката.

Члан А. Сандић предлаже, да књижевно одељење потстакне својим путем и начином издавање „Зборника старинских, споменика књижевних, који се тичу историје народа нашег и живота у овим крајевима.“

Тај зборник могао би почети издањем српске кронике деспота Ђурђа Бранковића, издањем корпуса теологије Јована Рајића, збирке сабора и оних других рукописа му сачуваних а ненаштампаних.

У тај зборник да се наштампају и старинска писма људи знаменитих и сва на писмено сачувана акта званична у разним архивама.

А како „Матица Српска“ од свог прихода нема потребна трошка за овако издање то да се књижевно одељење образложеном претставком обрати патријарху српском Георгију Бранковићу, да поради у српско-црквеног сабора нашег, да у прорачуну свом годишњем намењује по једну своту трошка на издавање овог зборника старинских споменика књижевних, а књижевно одељење да се саветара за редиговање и надгледање штампања.

Предлог се прима и у смислу истог има се поднети претставка Његовој Светости патријарху српском.

Прегледане су сведоџбе питомаца свију стипендијских заклада које стоје под управом матичином, па су тако на основу поднесених сведоџаба остављени у уживању својих стипендија још за годину дана ови питомци: Стеван Бугарски свршен техничар IV. године и питомац стипендијске закладе Симе Ђорђевића и Стеван Дамјановић свршени техничар IV. године и питомац стипендијске закладе Павла Јовановића.

У стипендијској закладе Нестора Димитријевића, помакнут је питомац Милан Мандровић из стипендијског разреда од 200 фор. у стипендијски разред од 250 фор. на место Мите Вучковачког и Лазар Новковић из стипендијског разреда од 150 у стипендијски разред од 200 фор. на место Светозара Мирча, који је међу тим изабрат за питомца текелијног.

У стипендијској закладе Петра Костића остала су два места упражњена. По расписаном стечају предложиће се скупштини ради избора по азбучном реду ови молиоци: Станко Араницки, Светолик Георгијевић, Јован Димитријевић, Милош Јанковић, Јован Крагић, Миливој Максимовић, Милорад Мијатовић, Андреја Романић и Милан Трифковић.

На једно упражњено место у стипендијској закладе Симе Ђорђевића за слушаоце ниже реалке са годишњом стипендијом од 400 фор. предложиће се скупштини ради избора по азбучном реду ови молиоци: Ђорђе Малеташки, Славко Матић, Јован Радивојчев и Глиша Радонић.

Илија Белеслин питомац исте стипендијске закладе, који ће 1. октобром о. г. свршити своје војничке дужности, остављен је у уживању своје стипендије.

У стипендијској закладе Нестора Димитријевића остала су два места упражњена за слушаоце ниже гимназије са годишњом стипендијом од 150 фор. За та два стипендијска места учиниће се ови тројни предлози скупштини ради подношења за избор његовој светости патријарху српском, и то:

За прву стипендију: Рада Цветков као бечкеречанин, Милош Јанковић и Станимир Белеслијин.

За другу стипендију: Светолик Георгијевић, Милорад Мијатовић и Милош Катић.

РЕД ВОЖЊЕ

путничких лађа, важи од 8. (20.) јула 1890. до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: дневно у 5¼ сах. после подне.

Из Новог Сада за потиске станице: недељом, уторником и четвртком у 5¼ сах. после подне.

Из Новог Сада у Земун и Београд: дневно у 5¼ сах. после подне.

Из Новог Сада у Оршаву: средом, петком и недељом у 5¼ сах. после подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: сваки дан у 10½ сах. пре подне.

У Новом Саду 8. (20.) јула 1890.

АГЕНЦИЈА.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
198	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Тополa	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
68	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.35	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
168	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

ОГЛАСИ.

Schwarze Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.65 per Meter — glatt und gemustert (ca. 180 versch. Qual.) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei in's Haus das Seidenfabrik-Depôt **G. Henneberg** (k. k. Hoflief.), **Zürich**. Muster umgehend. Briefe 10 kr. Porto.

СТЕЧАЈ.

Усљед оставке Видосаве Летић учитељице, овим се отвара стечај на упражњено учитељичко место на српској вероисповедној школи у В. св. Ђурђу.

Плата је учитељици у готовом новцу 300 форината, 40 фор. у име повторне школе, два хвата дрва, два хвата сламе, слободан стан са две собе, кујном и шпајзом и башта од 273□.

Учитељици у дужност спада све законом прописане предмете предавати и децу ручном раду обучавати.

Која жели ово место получити, нека своје добро снабдевене молбенице до 1. (13.) октобра т. г. овомесном црквено-школском одбору поднесе, ког ће се дана и избор обавити.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Вега светом Ђурђу 2. (14.) септембра 1890.

М. Михајловић, перовођа. 2—3 **Миливој Крецул**, председник.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

К. МАТИЋ

У НОВОМ САДУ

потребује једног старијег спомоћника, који је вешт продавац и једног практиканта. Ступити могу одма. 3—3

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

МИЉЕНКА НИКОЛАЈЕВИЋА

У РУМИ

треба једног млађег солидног спомоћника. 2—2

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ПЕРЕ Ј. МИХАЈЛОВИЋА

У ДОБРИНЦИ (код Руме)

потребује једног помоћника. 2—3

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ СТОЈАНОВИЋА

У ВИНКОВЦИ

потребује два млађа помоћника. Обој струци вични имају првенство. 1—3

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

Фрање Бекера мл.

У АПАТИНУ (БАЧКА)

потребује два помоћника, који одма или за 14 дана ступити могу и који су вични немачком говору. 1—3

Продаја иметка!!

Управа свештеничко-удовичког завода архидијецезе Сремско-карловачке продаје свој у селу Грку (у Срему) лежећи непокретни иметак, састојећи се из једне куће бр. 156. више лепих шљивика и око четрдесет јутара ораће земље и ливада, који је процењен на 2200 фор. те ће имати сваки лицитант пре положити 6% у име вишманлука. Јавна продаја одређена је за 30. септ. (12. окт.) 1890. у селу Грку у 11 сати пре подне, камо се позивају сви они, који су вољни овај иметак купити. Под повољним условима иметак овај продао би се и без лицитације, испод руке, који случај обзнанио би се овим истим путем, пре лицитације. Па пошто сам ја опуномоћен, да ову продају обавим, то сви они, који би желили опширније о овој продаји известити се, или какве преговоре чинити, нека се изволе, писмено или усмено, на мене обратити.

У Иригу 4. (16.) септ. 1890. (pošta Irigh).

Стеван Моловић
парох и куратор завода.

2—3

ЈЕДИНУ ПОМОЋ!

налазе хиљадама пећеника, који болују од разних зубобоља и усних болести, само у чувеној, прослављеној, повлашћеној и на задњој париској изложби награђеној водици **Илије Ранимира**, која с мјеста и за навјек уклони најжешћу зубобољу, непријатан задах и све могуће усне болести, зубе ојачава и даје им природну бјелину и сјај, а месо около њих постаје здраво и румено.

Добити се може у главном депоу Илије Ранимира, у Земуну; те у Загребу, у апотеци г. Е. Томаја; у Будапешти, код Молнара и Мозера, дрогуиста (VI. Kronprinzgasse, No. 9.) и код Г. Кохмајзера, дрогуисте (Кроненгасе). Цијена једној флаши 1 ф. 20 новч., а при набавама преко пет флаша, 1 фор.

Адреса:

ILIJA RANIMIR, Semlin (Syrmien). 4—4

Најјефтиније, најбоље, најопробаније за премазивање дрвенарије у мркој боји

Бартелов оригинални карболинеум

чува стално

њиме премазане тарабе, шупе, магазине, кола, пољопривредне алате, патосе итд. од трулења, гљива, маховине и инсеката. У шталама дејствује десинфикујући. 1 клгрм доста је на 6 квадр. метара. Проспекти бадава. Каквоћа ненадмашна, гарантована. 5 клгрма за пробу стаје 1 фор. 50 нов., 100 клгрма 16 фор. из Беча.

Карболне киселине, карболног креча, коломазе јефтина.

Михајла Бартел и др.

Беч, X. Kepplergasse Nr. 20. Основане 1781. 11—12

Трговачка и индустријска академија

У ГРАЦУ.

АБИТУРИЈЕНТСКИ КУРС

Једногодишњи трговачки курс за оне, који су у гимназији или реалци положили испит зрелости, па хоће да се даду сасвим на трговину, или хоће да поред наука на великој школи прибаве и трговачка знања.

Тачан програм даје

Управа трговачке и индустријске академије у Грацу

А. Е. пл. Шмид. 4—6

ПРАВИ

МЕДИЦИНСКИ МАЛАГА-СЕКТ

по анализи ц. кр. станије за пробу вина у Клостернајбургу

врло добар и чист малага

који врло јача слабе, болеснике, реконвалесценте, децу итд. против оскудице у крви и слабог стомака врло добар лек.

У 1/1 и 1/2 оригиналној флаши и под законски депонираном штитницом

ШПАНСКЕ ВИНСКЕ ТРГОВИНЕ

VIÑADOR

БЕЧ. ХАМБУРГ.

Оригиналне цене ф. 2.50 и ф. 1.30.

Медицински малага, naturell Carte blanche 1/1 флаша ф. 2.— 1/2 флаше ф. 1.10.

Даље разна инострана вина најбеље каквоће у ориг. боцама и по ориг. цени, као и на чашице.

У Н. Саду код г. Ј. Хорвата „Хотел Централа“, Д. Коде, Ц. Шула посластичара; у Броду: Ц. А. Пахани специр. трг., М. Рајновић „Хотел жута кућа,“ Јос. Парадајзер; у Инђији: М. Петковић спец. трг., у Митровици: Ђ. Петровића апот., Ант. Ковач хотел., Ад. Мандл трг., Браћа Адамовић спец. трг. С. А. Крстоношић.

На знак „Vinador“ као законски депоновану штитницу ваља пазити, јер се само тако може за добру ваљаност гарантовати. 5—6

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

43—

Овим се лаком могу мазати патоси по собама, а да у овима није спречено борављење, пошто нема непријатног мириса, а после брзо се суши и не лепи се, као боја и лак у којима има уља. Мазање овим лаком тако је просто, да сваки може то радити, даске се могу и водом опрати, па опет да не изгубе сјаја. Треба разливовати

БОЈАДИСАНИ СВЕТЛЕЋИ ЛАК ЗА ПАТОС,

жуто-мрк и махагони-мрк, који као и масна боја премазује а уједно се и светли: за то се може употребити и на старим и на новим патосима. Све прље као и стара премазивања и т. д. покрива са свим; и

ЧИСТ СВЕТЛЕЋИ ЛАК (БЕЗ БОЈЕ)

за нове патосе, паркете, који само нарочито ради сјаја важи за паркете и за оне са свим нове патосе, који су већ масном бојом премазани. Даје само сјаја, али не покрива природне шаре дрвета.

Може се добити поштом од прилике за 35□ мет. центи (2 осредње собе) по 5 фор. 90 нов. а. вр

У свима варошима, где има сложишта може се непосредно наручити; мустре и проспекти се шиљу бадава. При куповању треба строго пазити на фирму и фабричну марку, пошто се **овај фабрикат**, који постоји још **од год. 1850. много одржава** и фалсификује, а ти фалсификовани фалсификати су рђави и не одговарају никаво цели.

ФРАНЦ КРИСТОФ,

изумелац и једини фабрикант правог светлећег лака за патосе.

Праг — К. 19—20 **Берлин, N. W.**

Сложиште у Новом Саду код **Љ. Стефановића.**

1845. ГОДИНЕ ОСНОВАНА БЕЧКА ФАБРИКА ЗА МУШКО И ДЕЧИЈЕ ОДЕЛО.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ ЗА БАЧКУ И СРЕМ.

М. НАЈМАН У НОВОМ САДУ

на пијаци, у Недељковићевој кући, на рогљу дунавске улице бр. 24—25.

ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ СОЛИДНЕ И ДОБРО ИЗРАЂЕНЕ РУКОТВОРЕ ПО

СТРОГО УТВРЂЕНУ ЦЕНУ СТАВЉЕНУ НА СВАКОМ ПАРЧЕТУ.

	За пролеће и лето	За јесен и зиму
Мушко одело	од 8 фор. горе	од 10 фор. горе
Дечије одело	од 4 „ „	од 4.50 „
Мушка горња хаљина	од 7 „ „	од 8 фор. „
Мушки менчико-капути	од 11 „ „	од 12 „ „
Мушки зимњи огртачи	од — „ „	од 10 „ „
Мушке чакшире	од 3 „ „	од 4 „ „
Мушки лоден капути	од — „ „	од 4.50 „
Дечији лоден капути	од — „ „	од 3.50 „

Свештенички горњи капути, свештенички зимски капути, бунде за варош, и за пут, Микадо капути са кожом и без коже постава и т. д.

Осим овде поменуте робе находи се овде огромно велико стовариште најновијих и најмодернијих огртача, мантлета и жакета за штоване госпе и госпођице.

Разашиљање бива на све стране уз напоч-наплату. Одело, које није по вољи, радо ће се изменити другим или на захтевање без приговора примити натраг.

Фабрика у Бечу, VI. Mariehilferstrasse 35.

5—

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.